

Meerjarenplan Bibliotheek

Gemeenten Rivierenland en Druten
in het kader van de Zorgplicht

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Landelijke ontwikkelingen 4
3. Visie gemeenten op Bibliotheekwerk 7
4. Uitwerking meerjarenplan en ambities Bibliotheek Rivierenland 12
5. Financieel kader 16

Bijlage 1 Interne organisatie Bibliotheek Rivierenland 18

1 Inleiding

Bibliotheek Rivierenland werkt voor de gemeenten Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel. De gemeenten nemen ieder afzonderlijk en gezamenlijk producten en diensten af van de Openbare Bibliotheek Rivierenland (hierna te noemen Bibliotheek Rivierenland).

Het doel van de samenwerking is:

- Het doel van de samenwerking tussen gemeenten en Bibliotheek Rivierenland is het bevorderen van de maatschappelijke functies van de bibliotheek (geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en leven lang ontwikkelen) door de continuïteit van de dienstverlening.

Bibliotheek Rivierenland en de gemeenten werken met een convenant 'Samen maken we de bieb' en met een samenwerkingsovereenkomst uitvoering bibliotheekwerk 2023-2026. De gemeenten hebben ieder individueel een subsidierelatie met de bibliotheek die tot uiting komt in een subsidiebeschikking. Deze subsidierelatie is gebaseerd op de door de gemeenten gemaakte afspraken in het convenant en de samenwerkingsovereenkomst.
Het meerjarenplan loopt gelijk met het vast te stellen nieuwe convenant. In dit meerjarenplan leggen we de visie van de gemeenten op het bibliotheekwerk vast. Het plan onderbouwt de lokale keuzen in het bibliotheekbeleid in relatie tot onderwerpen als omvang, de dichtheid en de samenstelling van de bevolking, de lokale maatschappelijke opgaven en de positie van de bibliotheek te midden van andere sociaal-culturele voorzieningen en het onderwijs.

In 2026 treedt vanuit de wijziging van de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob) de Zorgplicht voor gemeenten en provincies in. De gemeenten zijn dan vanuit OC&W verplicht een meerjarenplan te hebben.
Dit meerjarenplan vormt samen met de volgende documenten de basis voor het bibliotheekwerk in de regio Rivierenland:

- Regionaal bibliotheekconvenant gemeenten en bibliotheek
- Samenwerkingsovereenkomst gemeenten rondom bibliotheekwerk
- Productenboek Bibliotheek Rivierenland
- Subsidieverordening
- Landelijk bibliotheekconvenant

2 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN

Een aantal landelijke ontwikkelingen zijn aanleiding geweest om dit meerjarenplan op te stellen. Sinds 2015 is de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob) van kracht. Hierin wordt gesteld dat een voor ieder toegankelijk openbare bibliotheekvoorziening vijf kernfuncties bevat. Daarnaast handelt de Bibliotheek naar de publieke waarden die in deze wet geborgd zijn. Overheden (OCW, IPO, VNG) en bibliotheekpartijen sluiten periodiek een landelijk Bibliotheekconvenant.

Hierin wordt beleidsmatig op hoofdlijnen invulling gegeven aan de maatschappelijke functies van bibliotheken rondom drie grote maatschappelijke opgaven:

1. Geletterde samenleving,
2. Participatie in de informatiesamenleving
3. Leven lang ontwikkelen.

Sinds 2022 wordt het belang van de openbare volwaardige en toegankelijke bibliotheek door het rijk benadrukt. Door middel van de SPUK-gelden voor het herstellen en versterken van het bibliotheeknetwerk in 2023 en 2024 en de decentralisatie-gelden in 2025 en 2026 (€ 2,95 per inwoner of minimaal € 100.000 voor gemeenten tot 30.000 inwoners), ontstaan er nieuwe accenten in de financiële en interbestuurlijke verhoudingen in het bibliotheekstelsel.

Door de wijziging van de Wsob, wordt in 2026 de 'bevorderingstaak' voor gemeenten en provincies omgezet naar een Zorgplicht: Hierbij komt er vanuit de landelijke overheid per gemeente structureel een bedrag van € 2,90 per inwoner mee, met een minimum van € 100.000 per gemeente. De Zorgplicht heeft als doel de kwaliteit van de bibliotheekvoorzieningen in Nederland landelijk en structureel te verhogen. Provincies krijgen een wettelijke zorgplicht voor een provinciale ondersteuningsinstelling voor bibliotheken. Gemeenten krijgen een wettelijke zorgplicht om een volwaardige bibliotheekvestiging in stand te houden. Provincies krijgen via het interbestuurlijk toezicht (IBT) een toezichthoudende rol bij de gemeentelijke zorgplicht.

Een belangrijk onderdeel van de Zorgplicht is het normenkader dat is opgesteld tussen VNG, de Vereniging Openbare Bibliotheken en het ministerie van OC&W. Dit kader geeft aan waar een volwaardige en toegankelijke bibliotheekvoorziening aan zou moeten voldoen. Het normenkader bestaat uit een inhoudelijke norm, die toeziet op een continue en periodieke procedure van kwaliteitsborging. Deze norm wordt ondersteund door drie kwantitatieve normen op het gebied van bekostiging, fysieke aanwezigheid en professioneel bemenste openingsuren. Het voorlopige - VNG - normenkader, zal in de uiteindelijke wet worden omgezet in streefaantallen. In dit meerjarenplan spreken we dus verder over streefaantallen.

Lokale ontwikkelingen en de rol van de Bibliotheek

Er is een werkgroep (ambtenaren uit 3 deelnemende gemeenten en de directeur van de bibliotheek) opgericht om invulling te geven aan dit meerjarenplan en het nieuwe convenant. Het meerjarenplan wordt met alle gemeenten ambtelijk en bestuurlijk besproken. Dit plan is opgesteld voor regio Rivierenland en Druten, vanaf nu regio Rivierenland te noemen, en zal naast de rollen van de bibliotheek vanuit de visie van de gemeenten, de ambities van de bibliotheek beschrijven die door middel van de extra hiervoor ter beschikking gestelde Zorgplicht-middelen verder vormgegeven kunnen worden. Voor een aantal gemeenten wordt hier inmiddels al uitvoering aan gegeven door de uitbreiding van de dienstverlening in de kernen en wijken door middel van de SPUK- uitkering. Hiermee is de dienstverlening in deze 6 gemeenten uitgebreid naar de kernen en wijken in het werkgebied. De bibliotheek werkt hierbij vraaggericht. Twee

gemeenten hebben deze uitkering aangevraagd voor het aanpassen van de bibliotheekgebouwen, één gemeente gaat met de decentralisatie-uitkering vanaf 2025 de uitbreiding van de dienstverlening financieren. Uitgangspunt van het meerjarenplan zijn de ambities en doelstellingen die de gemeenten in 2022 hebben opgesteld. Lokaal kunnen er per gemeente accentverschillen zijn. Dit meerjarenplan zal binnen de gemeenten door de colleges moeten worden vastgesteld.

De robuuste bibliotheek

Om een bijdrage te kunnen leveren aan maatschappelijke opgaven en lokale vraagstukken, is het essentieel dat de bibliotheek wendbaar en flexibel is. Hiervoor moet de bibliotheek een robuuste en solide basis hebben. Daarvoor is het van belang dat de bibliotheken en de activiteiten/diensten die de bibliotheek levert op een adequaat niveau worden gefinancierd. Goed opdrachtgeverschap van gemeenten naar de openbare bibliotheek wordt geborgd met de komst van de Zorgplicht. Binnen een gelijkwaardige opdrachtgevers- en opdrachtnemersrol is inzicht in kosten en baten, in relatie tot activiteiten en effecten, gewenst. Om dit te faciliteren maakt de Bibliotheek Rivierenland gebruik van afspraken die vastgelegd zijn in een convenant en productenboek.

Streefaantallen Zorgplicht

Streefaantallen binnen de Zorgplicht voor bibliotheken zijn nodig om ervoor te zorgen dat gemeenten en provincies voldoende volwaardige bibliotheekvoorzieningen bieden aan al hun inwoners. Hierbij wordt onderscheidt gemaakt tussen inhoudelijke strevens, streefaantallen voor wat betreft de aanwezigheid en streefaantallen voor de bekostiging (inclusief bemenste openingstijden). Deze strevens zijn tot stand gekomen op basis van gemiddelde cijfers in het land en met als onderlegger het rapport ‘de Robuuste Bibliotheek’. De strevens zijn hier verder uitgewerkt.

Inhoudelijke strevens

Inhoudelijk streven we naar kwaliteit en deze kwalitatieve aard is gevat in een procedure die minimale invulling geeft aan de term ‘volwaardigheid’ en ‘goed opdrachtgeverschap’ van de gemeenten en de opdrachtnemersrol vanuit de Bibliotheek.

Dit goede opdrachtgeverschap bestaat uit het periodiek opstellen van een gemeenschappelijk gedragen meerjarenplan conform dit inhoudelijke streven en zoals beschreven in dit document. Binnen dit streven maken de gemeenten en de Bibliotheek afspraken over de dienstverlening.

De gemeenten binnen Rivierenland voldoen aan deze inhoudelijke strevens, de bibliotheek is werkzaam binnen de 5 taken* uit de WSOB, de ene taak meer dan de andere, omdat er nu eenmaal keuzes gemaakt moeten worden, ook vanwege de beperkte budgetten.

***De 5 taken zijn:**

1. Kennis en informatie beschikbaar stellen
2. Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie
3. Lezen stimuleren
4. Ontmoetingen en debatten organiseren
5. Kunst en cultuur laten kennis maken

Streefaantallen aanwezigheid

De streefaantallen met betrekking tot aanwezigheid geven invulling aan de term ‘toegankelijkheid’ en leiden tot voldoende volwaardige vestigingen nabij inwoners, waardoor toegankelijkheid tot een bibliotheekvoorziening gewaarborgd is.

- **Gemeente <5.000 inwoners:**
  lokaal maatwerk
- **Gemeente tot 30.000 inwoners:**
  1 vestiging per max 13.000 inwoners
- **Gemeente 30.000-90.000 inwoners:**
  1 vestiging per max 17.000 inwoners
- **Gemeente > 90.000 inwoners:**
  1 vestiging per max 28.000 inwoners

De gemeenten binnen Rivierenland voldoen aan deze streefaantallen. De grote hoeveelheid kernen maken de spreiding tot een uitdaging. Daarom is ervoor gekozen om de dienstverlening door middel van de SPUK-middelen uit te breiden naar de kernen en wijken. Vooral omdat de doelgroepen die we met de bibliotheek willen bereiken, vaak onvoldoende de kernen en wijken, waar ze woonachtig zijn, uitkomen voor het gebruiken van het aanbod van voorzieningen.

Garantie volwaardige bibliotheek

De streefaantallen bekostiging geven invulling aan de term 'garantie' en leidt tot garantie van voldoende vestigingen nabij inwoners. We willen een volwaardige bibliotheekvoorziening bieden aan inwoners. Om dit aanbod te kunnen blijven garanderen zijn financiële streefaantallen per inwoner vastgesteld die ook als basis dienen voor de uiteindelijke Zorgplicht wet. Deze streefaantallen zijn **exclusief** de kosten voor huisvesting, dBos, BoekStart en IDO. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

- **Gemeente tot 30.000 inwoners:**
  € 22,- per inwoner
- **Gemeente 30.000-90.000 inwoners:**
  € 24,- per inwoner
- **Gemeente > 90.000 inwoners:**
  € 29,- per inwoner

De huidige bijdrage die de gemeenten binnen Rivierenland betalen voor de basis bedraagt € 12,45 euro per inwoner. Het financiële gat tussen de huidige bijdrage en streefbedrag per inwoner is groot. Het verschil bedraagt nu € 9,55 euro tot € 11,55 euro per inwoner. De inzet van de extra middelen die meekomen met de Zorgplicht, € 2,90 euro per inwoner, maken dit verschil kleiner. De minimum bijdrage vanuit het rijk voor gemeenten tot 30.000 inwoners is € 100.000 euro en is een hulpmiddel om meer richting streefbedrag te kunnen financieren voor de gemeenten. Deze overbrugging is nodig om de ambities te kunnen verwezenlijken en de brede dienstverlening te kunnen uitbreiden naar de vele kernen en wijken. De overbrugging van het financiële gat is geen doel op zichzelf.

Professioneel bemenste openingstijden

De streefaantallen openingstijden zijn kwantitatief van aard, en geven invulling aan de term 'toegankelijkheid en volwaardigheid' en leiden tot een toegankelijke en volwaardige bibliotheekvoorziening. Er is een minimaal aantal uur dat een bibliotheek vestiging professioneel bemenst moet zijn om als basisvoorziening mee te tellen:

- **Centrale vestiging:**
  minimaal 60 uur per week professioneel bemenst open.
- **Gewone vestiging:**
  minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open.
- **Mini)servicepunt:**
  minimaal 8 uur per week professioneel bemenst open

De meeste gemeenten binnen Rivierenland voldoen niet aan de streefaantallen voor openingstijden. Dit hangt samen met de steefaantallen bekostiging. Daarnaast hangt dit ook samen met de aantallen locaties binnen de gemeenten. Uitbreiding van de openingsuren in de huidige locaties is in ons werkgebied geen oplossing. Daarom is ervoor gekozen om met de extra middelen de dienstverlening uit te breiden naar de kernen en wijken. Met 87 kernen en 14 wijken is dit een logische keuze.

Een bieb voor elke inwoner

Impact door aandacht

3 Visie gemeenten op Bibliotheekwerk

Dit meerjarenplan voor de bibliotheek is tot stand gekomen door te kijken welke bijdrage de bibliotheek levert en kan leveren aan de maatschappelijke opgaven van de gemeenten. Door de breedte van de terreinen waarop de bibliotheek actief is, raakt het werk veel maatschappelijke partners. De activiteiten van de bibliotheek hebben verbinding met de maatschappelijke opgaven van de gemeenten die in de coalitieakkoorden, bestuursakkoorden 2022 en andere beleidsstukken (onder andere GALA) zijn opgenomen. We zien bij alle gemeenten dat de belangrijkste accenten liggen bij het omzien naar elkaar, het voorkomen van eenzaamheid, dat iedereen mee kan doen, de ondersteuning van vrijwilligers, kansrijk opgroeien van de jeugd,
het bestrijden en voorkomen van laaggeletterdheid en onderwijsachterstanden.

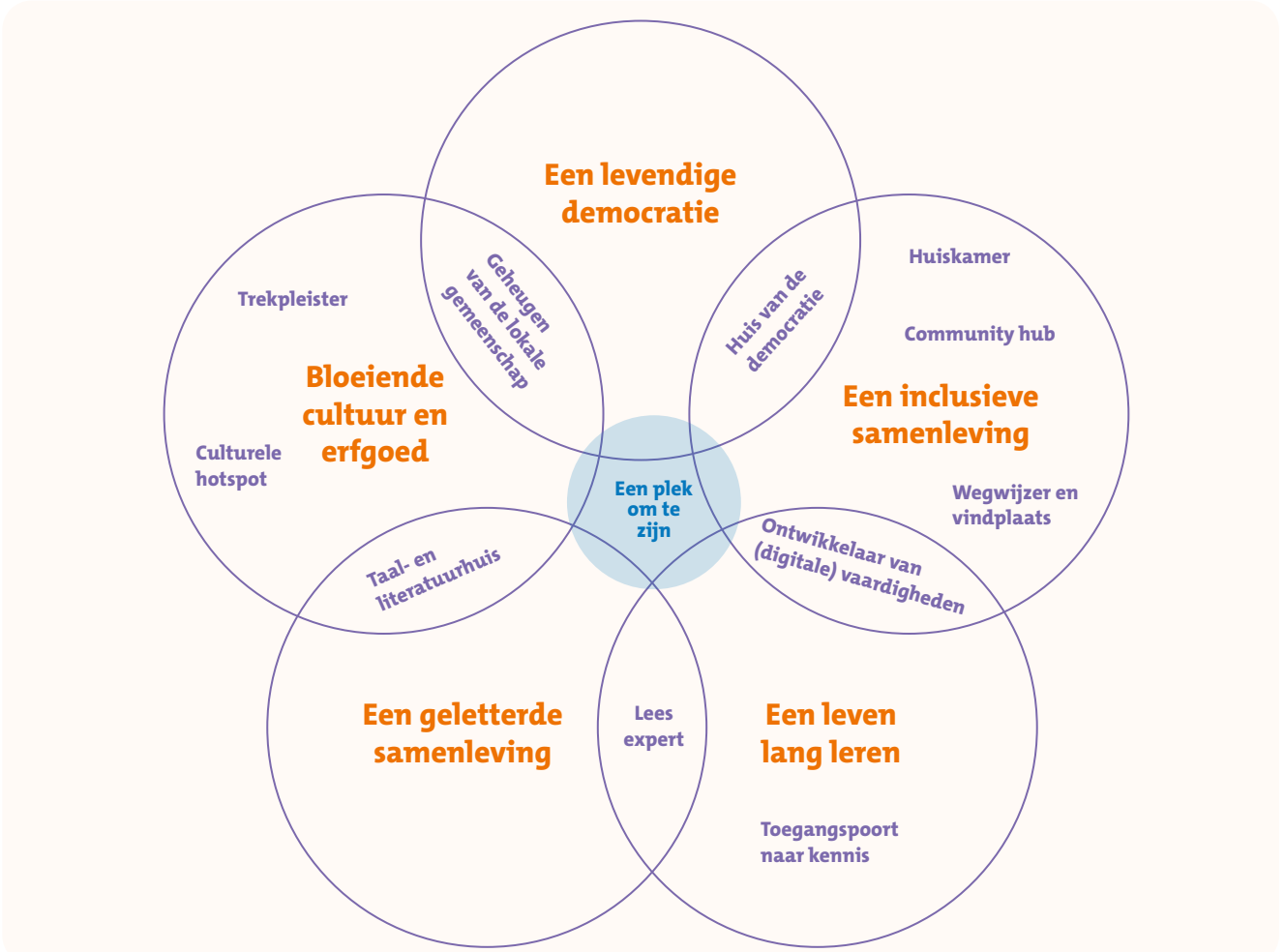
De bibliotheek is allereerst een van de laatste neutrale plekken in de moderne samenleving waar je ér gewoon kunt zijn' zonder dat dit direct ergens toe hoeft te leiden. De bibliotheek bereikt met haar laagdrempelige aanpak alle inwoners met diverse achtergronden in de gemeenten. Inclusie is hierdoor voor de bibliotheek vanzelfsprekend. Kijkend naar de maatschappelijke opgaven en de bibliotheek, dan kunnen we vijf centrale publieke belangen onderscheiden waar de bibliotheek het meeste aan bijdraagt.

1. **Levendige democratie** gaat over een maatschappij waarin mensen actief meedoen aan het publieke debat en (lokale) besluitvormings-en participatieprocessen, waar ruimte is voor debat, dialoog en uitwisseling. In een sterke democratiezijn burgers in staat om feit van fictie te onderscheiden.
2. Een **geletterde samenleving** is een maatschappij waarin iedereen kan lezen en schrijven en er van 0 tot 100 aandacht is voor lezen en leesbevordering. Leesvaardigheden zijn essentieel om mee te kunnen doen.
3. Een **inclusieve samenleving** gaat over een maatschappij waarin iedereen, ongeacht achtergrond, identiteit of persoonlijke kenmerken, kan meedraaien in de maatschappij, waar iedereen zich welkom voelt en waarin burgers de basisvaardigheden hebben die hen hiertoe in staat stellen.
4. Met **een leven lang leren** doelen we op de situatie waarin persoonlijke groei niet stopt na het onderwijs, maar waar iedereen de mogelijkheid heeft zich te blijven ontwikkelen, als een doorlopend proces gedurende het hele leven. Mensen worden daartoe uitgedaagd, geïnspireerd en gefaciliteerd.
5. In een samenleving met **bloeiende cultuur en erfgoed** is ruimte voor dingen die het leven mooi maken en die niet in geld uit te drukken zijn. Literatuur, kunst, creativiteit en erfgoed worden daarin niet alleen bewaard, maar ook actief gestimuleerd en gedeeld.

Met bovengenoemde publieke belangen waar de bibliotheek aan bijdraagt als uitgangspunt onderscheiden we 9 rollen waarbinnen de Bibliotheek zich beweegt en ontwikkelt om de ambities in verschillende gemeenten waar te kunnen maken. De exacte invulling van deze rollen is per gemeente altijd maatwerk.

De negen rollen zijn:

1. **De bibliotheek als leesexpert**
2. **De bibliotheek als toegangspoort naar informatie en kennis**
3. **De bibliotheek als ontwikkelaar van digitale vaardigheden**
4. **De bibliotheek als wegwijzer en vindplaats**
5. **De bibliotheek als community hub**
6. **De bibliotheek als huiskamer en trekpleister**
7. **De bibliotheek als huis van de democratie**
8. **De bibliotheek als taal en literatuurhuis, binnen cultuur**
9. **De bibliotheek als geheugen van de lokale gemeenschap**

In de deze afbeelding zijn de publieke belangen en de rollen van de bibliotheek zichtbaar. Deze worden onder de afbeelding verder uitgewerkt vanuit de visie van de gemeenten.

1. De bibliotheek als leesexpert

Hiermee draagt de bibliotheek bij aan ***de geletterde samenleving*** en een ***leven lang leren***.
De kernideeën hierachter zijn dat de bibliotheek expert is op het gebied van lezen en zich inspannen om zoveel mogelijk mensen aan het lezen te krijgen en te houden. Daarnaast bevordert de bibliotheek lezen en leesplezier zowel richting onze inwoners als ook via professionele betrokken partijen.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van laaggeletterdheid.
- In het GALA en voortzetting door AZWA is opgenomen dat elke gemeente een lokale ketenaanpak Kansrijke Start heeft.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het begeleiden van inburgeringsplichtigen en bieden passend aanbod aan voor taal, opleiding of (vrijwilligers)werk.

Wat verwachten we van de bibliotheek als leesexpert?

- De bibliotheek moedigt lezen aan en stimuleert leesplezier
- De bibliotheek is de partij in het netwerk waarbij partners terecht kunnen voor professionele begeleiding en advies voor alle vragen die gaan over leesbevordering.
- De bibliotheek stimuleert mensen te blijven leren en hun leesvaardigheid te verbeteren.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als leesexpert:

- Boekstart, waarbij ouders van baby's uitgenodigd worden hun kind gratis lid te maken van de bibliotheek.
- De uitvoering van voorleesactiviteiten in de gemeenten en in contact komen met ouders.
- Bezoeken van consultatiebureau en VVE kinderopvang tijdens oudermomenten om het belang van lezen en voorlezen aan ouders duidelijk te maken.
- De gezinsaanpak, waarbij de leescoach in de thuissituatie ouders inspireert, begeleid en succesvolle interventies uitvoert in de leesopvoeding van hun kind.
- De bibliotheek op school wordt uitgevoerd door leescoaches op het overgrote deel van het PO, incidenteel VO, in onze regio, waarbij de gemeente de leescoach financiert en al dan niet bijdraagt aan de boekencollectie van de scholen.
- Gratis lidmaatschap voor jongeren tot 18 jaar en voor laaggeletterden die de taal leren en die drempels ervaren in de toegang tot de bibliotheek.
- Participatie in Taalhuizen, waarbij ondersteuning geboden wordt aan mensen die de taal willen leren.

2. De bibliotheek als toegangspoort naar informatie en kennis

Hiermee is de bibliotheek er voor iedereen en draagt de bibliotheek bij aan de ontwikkeling van alle inwoners door het toegankelijk maken van een breed aanbod aan informatie. In de bibliotheek heb je zelf de regie over wat en wanneer je wilt leren. De bibliotheek draagt hiermee bij aan ***een leven lang leren***.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Gemeenten voeren onderwijsachterstanden beleid uit.
- Gemeenten voeren de participatiewet uit en zetten zich in voor blijvende inzetbaarheid van de beroepsbevolking.
- Gemeenten voeren beleid met oog op lokaal vestigingsklimaat en kenniseconomie.
- Gemeenten stimuleren op deze manier kansengelijkheid.

Wat verwachten we van de bibliotheek als toegangspoort tot informatie en kennis?

- De bibliotheek biedt een pluriform, actueel en inspirerend aanbod van kennisbronnen voor alle niveaus en groepen in de samenleving.
- De bibliotheek biedt een inspirerende plek waar mensen de ruimte hebben om te leren, zich uit te dagen en te ontwikkelen.
- De boeken kun je lenen, de kennis mag je houden!

De huidige activiteiten van de bibliotheek als toegangspoort tot informatie en kennis:

- Het onderhouden en uitlenen van een brede collectie, zowel fysiek als digitaal.
- Ontwikkelen en uitvoeren van educatieve activiteiten.
- Organiseren van ontmoeting via lezingen, workshops en dialoogavonden.
- Het faciliteren van de ‘maakplaats’ waar mensen kunnen uitproberen, ontdekken en leren.

3. De bibliotheek als ontwikkelaar van digitale vaardigheden

Hiermee draagt de bibliotheek bij aan ***een inclusieve samenleving en een leven lang leren***.
Niet iedereen beschikt vanzelfsprekend over digitale basisvaardigheden en de bibliotheek is er voor iedereen die niet vanzelfsprekend mee kan komen in de maatschappij.
De bibliotheek is een plek waar iedereen zich, buiten het reguliere onderwijs, kan ontwikkelen aan de hand van gericht aanbod van informatie, cursussen en ondersteuning.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Voor gemeenten is het essentieel dat burgers digitale vaardigheden hebben die nodig zijn om mee te kunnen doen en toegang te hebben tot de overheid.
- Gemeenten willen bijdragen aan een geïnformeerde samenleving, waarin burgers feit en fictie kunnen onderscheiden.
- Gemeenten willen dat iedereen de kans krijgt om mee te doen en te participeren als burger.

Wat verwachten we van de bibliotheek als ontwikkelaar van digitale vaardigheden?

- De bibliotheek draagt bij aan de participatie in de informatiesamenleving, zodat iedereen kan meedoen in een steeds complexere samenleving.
- In de bibliotheek staan ontdekken en ontwikkelen centraal: het bieden van kansen aan iedereen om zijn vaardigheden te verbeteren is een rode draad door alle activiteiten.
- De bibliotheek bevordert digitale vaardigheden van inwoners en faciliteert een omgeving waarin bezoekers zich (zelfstandig) kunnen ontwikkelen.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als ontwikkelaar van digitale vaardigheden:

- Informatiepunt Digitale Overheid tijdens openingsuren in 13 locaties en alle gemeenten
- Eerste Hulp bij Digitale Overheid (EHBO) spreekuur op afspraak.
- Cursussen (meerdaagse) digitale vaardigheden: Klik en Tik, Digisterker, DigiVitaler en mobiele telefonie
- Cursussen en workshops op digitaal gebied, denk aan online veiligheid, AI, digitale nalatenschap
- Maakplaats activiteiten, nieuwe technieken, AI.

4. De bibliotheek als wegwijzer en vindplaats

Hiermee draagt de bibliotheek bij aan ***een inclusieve samenleving*** als een betrouwbare organisatie die -door nabijheid ten aanzien van de lokale gemeenschap- in de haarvaten van de samenleving zit. De bibliotheek is de wegwijzer naar de juiste voorzieningen voor iedereen die deze niet vanzelfsprekend weet te vinden.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toegang tot het sociaal domein.
- Gemeenten zijn verantwoordelijk voor financiële ondersteuning van kwetsbare groepen, bijvoorbeeld (bijzondere) bijstand, maar ook schuldhulpverlening. Adequate hulp bij digitale zaken kan helpen voorkomen dat burgers deze vormen van hulp nodig hebben.

Wat verwachten we van de bibliotheek als wegwijzer en vindplaats?

- De bibliotheek is een laagdrempelige plek waar mensen naartoe kunnen als ze niet weten waar ze terecht kunnen met hun vraag of probleem.
- De bibliotheek geeft toegankelijk en betrouwbare informatie over overheidsdiensten, lokale voorzieningen, verenigingen en partners.
- De bibliotheek ondersteunt mensen bij vragen en het navigeren door processen. Waar nodig verwijst de bibliotheek warm door.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als wegwijzer en vindplaats zijn:

- De bibliotheek heeft Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) in alle gemeenten.
- Bibliotheken maken ruimte voor ondersteuningsaanbod, zoals jongerenwerk, een inlooploket voor gemeentelijke diensten, loketten voor juridische dienstverlening of belastingaangifte.
- Lokale partners zijn regelmatig aanwezig in de bibliotheek.

5. De bibliotheek als community hub

Hiermee draagt de bibliotheek als levendige ontmoetingsplek bij aan gemeenschapsvorming. De bibliotheek en de activiteiten in de diverse kernen komen alleen tot bloei in samenspraak met de lokale gemeenschap. Het zijn de medewerkers die contact maken en in verbinding staan met de lokale gemeenschap. Zo draagt de bibliotheek bij aan ***een inclusieve samenleving*** en een ***levendige democratie***.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Gemeenten hebben een belangrijke rol in het versterken van de (institutionele) sociale basis.
- Met participatiebeleid stimuleren gemeenten de betrokkenheid van burgers op lokaal niveau.
- Gemeenten streven naar een rijk aanbod van cultuur en aanpalende voorzieningen en stimuleren initiatieven van burgers op dit terrein.
- Hierin zien de gemeenten graag samenwerking met welzijnsorganisaties, buurthuizen, cultuurpodia, en verenigingen.
- Veel gemeenten zien graag activiteiten in alle kernen en wijken binnen het werkgebied om meer gelijkwaardigheid in het voorzieningenniveau te bevorderen.

Wat verwachten we van de bibliotheek als community hub?

- De bibliotheek is of faciliteert een gastvrije ruimte waar mensen uit de gemeenschap elkaar ontmoeten, verrijken en versterken.
- De bibliotheek gaat de kernen en wijken in en zoekt contact met inwoners- ook en vooral met mensen die de weg naar de bibliotheek niet goed weten te vinden.
- De bibliotheek geeft haar aanbod vorm in samenspel met de lokale omgeving.
- De bibliotheek faciliteert waar lokaal behoefte aan is als een platform voor lokale initiatieven.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als community hub zijn:

- Ruimten beschikbaar stellen voor lokale initiatieven; de bibliotheek als platform voor externe activiteiten.
- Werken met community librarians die contact leggen met de lokale gemeenschap en behoeften in kaart brengen. Hierop samen met de inwoners invulling aan geven.
- Organiseren en faciliteren van diverse activiteiten, met, voor en door inwoners.

6. De bibliotheek als huiskamer en trekpleister voor een kern

Hiermee is de bibliotheek een toegankelijke plek waar je altijd terecht kunt en welkom bent. Je mag hier zijn, zonder dat daar iets tegenover staat. Met de aanwezigheid van de bibliotheek is er een inclusieve ruimte waar iedereen welkom is. De bibliotheek draagt bij aan ***een inclusieve samenleving*** en ***een bloeiende cultuur***.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Gemeenten hebben een wettelijk taak op het gebied van gezondheid, ook op mentale gezondheid, het geven van voorlichting, advies en doorverwijzing.
- Samenwerking en doorverwijzing naar andere partijen zoals welzijn, buurthuizen of inlooppunten.
- Gemeenten voeren beleid om het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven te stimuleren.
- Gemeenten hechten grote waarde aan leefbaarheid en levendigheid van de diverse kernen, waarbij de bibliotheek een rol kan spelen.

Wat verwachten we van de bibliotheek als huiskamer?

- In de bibliotheek hangt een informele en uitnodigende sfeer.
- De bibliotheek biedt een plek waar mensen kunnen ontspannen, samenkomen, lezen, ontmoeten, studeren of werken.
- De bibliotheek is een plek die gratis en vrij toegankelijk is voor mensen van verschillende achtergronden.
- De bibliotheek hoort thuis in het hart van de kern, fysiek en symbolisch.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als huiskamer zijn:

- Het faciliteren van warme, veilige ruimten die mensen voor langere tijd kunnen bezoeken zonder dat daar iets tegenover staat.
- De bibliotheek kan een opvanglocatie zijn bij crises.
- Het ter beschikking stellen van de collectie kranten, tijdschriften en boeken om te lezen door iedere bezoeker.
- Faciliteren van ontmoeting door groepjes die bij elkaar komen in de openbare ruimte rondom een thema. (puzzel café, breicafé, vrijwilligersbijeenkomsten)
- Aanbod van specifieke programmering die een breed publiek trekt.
- Aandacht voor innovatie en vernieuwing. Maakplaats, digitale ontwikkelingen, AI.

7. De bibliotheek als huis van de democratie

De bibliotheek staat voor een veilige en onafhankelijke omgeving waar mensen vrij kunnen spreken en met elkaar in dialoog gaan. De bibliotheek biedt een podium voor het bespreken van maatschappelijke kwesties en is een oefenplaats voor democratische vaardigheden. Gesprek en ontmoeting dragen bij aan een levendig maatschappelijk gesprek en versterken de sociale cohesie. De bibliotheek draagt hiermee bij aan ***een inclusieve samenleving*** en ***een levendige democratie***.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Burgerschap is onontbeerlijk voor een goed functionerende democratie.
- Voor de gemeenten is het van belang dat burgers betrokken zijn op lokaal niveau en in de lokale democratie.
- Gemeenten streven naar een leefbare, verbonden samenleving, waarin (groepen) inwoners elkaar kennen en de dialoog aangaan.

Wat verwachten we van de bibliotheek als huis van de democratie?

- De bibliotheek biedt een ruimte waar mensen met verschillende perspectieven samenkomen, in gesprek gaan, luisteren en kunnen leren van elkaar om zodoende verschillen te kunnen overbruggen.
- Door de toegang tot betrouwbare informatie, andere perspectieven en ideeën stimuleert de bibliotheek maatschappelijke betrokkenheid en draagt bij aan een vitale en lokale democratie.
- Bibliotheken zijn door hun pluriformiteit de hoeders van democratische waarden.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als huis van de democratie zijn:

- Organiseren van BiebTalks die maatschappelijke thema's behandelen en ontmoeting stimuleren met andere perspectieven.
- Ontmoeting van uitwisseling in de vorm van gesprek, presentatie, voorstelling, lezing tussen groepen inwoners.
- Het aanbieden van neutrale, gebalanceerde informatie over maatschappelijke thema's.
- Het faciliteren van debat op provinciaal niveau rondom verkiezingen.

8. De bibliotheek als taal en literatuurhuis, binnen cultuur

De bibliotheek is een plek waar mensen kennis kunnen maken met literatuur en cultuur en dit actief kunnen beleven. De bibliotheek als centrum voor leesplezier is er voor mensen voor wie literatuur en cultuureducatie minder vanzelfsprekend is en draagt zodanig bij aan ***een geletterde samenleving*** en ***bloeiende cultuur en erfgoed***.

Hoe raakt dit aan ons als gemeenten?

- Gemeenten spelen een rol in voorzieningen voor cultuur en cultuureducatie en faciliteren aansluiting binnen scholen.
- Gemeenten zorgen dat inwoners in aanraking komen met kunst en cultuur.

Wat verwachten we van de bibliotheek als taal- en literatuurhuis?

- De bibliotheek heeft een breed aanbod van literatuur, taaluitingen en cultuur in huis, dat voor iedereen toegankelijk is.
- De bibliotheek moedigt niet alleen lezen aan, maar stimuleert het leesplezier, plezier in lezen zorgt dat mensen dit blijven doen.
- De bibliotheek stimuleert de interesse in taal en literatuur van alle leden, bezoekers en inwoners, ongeacht leeftijd of opleidingsniveau, in alle mogelijke vormen, van literatuur tot spoken word.

De huidige activiteiten van de bibliotheek als taal- en literatuurhuis zijn:

- Het onderhouden van een brede collectie op het vlak van cultuur en literatuur.
- Het op vernieuwende manieren onder de aandacht brengen van deze collectie en de rijkdom aan taal en culturele uitingen.
- Het organiseren van activiteiten rondom lezen en leesplezier, ontmoetingen met schrijvers en workshops.

9. De bibliotheek als geheugen van de lokale gemeenschap

De bibliotheek laat zien waar we vandaan komen, door het bewaren en ontsluiten van informatie en culturele rijkdom die de regio heeft gemaakt tot wat die is. Deze opdracht ligt nadrukkelijk bij de bibliotheek Rozet in Arnhem, waar de Gelderlandcollectie staat en ontsloten wordt. Rozet heeft ook de rol om de kennis en informatie over lokale geschiedenis, streekidentiteit en erfgoed te onderhouden. Via de bibliotheek kunnen boeken uit deze collectie worden aangevraagd. De bibliotheek draagt hierdoor bij aan een ***levendige democratie*** en een ***bloeiende cultuur en erfgoed***. De financiering van dit onderdeel ligt bij de Provincie Gelderland en het netwerk van bibliotheken in Gelderland maakt ontsluiting van deze collectie mogelijk.

4 UITWERKING MEERJARENPLAN EN AMBITIES BIBLIOTHEEK RIVIERENLAND

Vanuit de opdracht heeft Bibliotheek Rivierenland een aantal ambities verwoord die door middel van de SPUK-bibliotheekwerk reeds zijn ingezet en verder worden vormgegeven in 6 van de 9 gemeenten. Ook in de andere 3 gemeenten worden hier momenteel afspraken over gemaakt. Binnen twee gemeenten zijn de SPUK-middelen aangevraagd voor aanpassing van (nieuwe) locaties, daar zullen afspraken over Zorgplicht middelen de komende periode nog gemaakt worden. De middelen uit de Zorgplicht dienen om het financiële gat tussen de streefaantallen bekostiging en gesubsidieerde bedrag per inwoner te kunnen verkleinen. De bibliotheek beschrijft in de ambities hoe deze ingezet zullen worden. Uiteraard zijn deze ambities tot stand gekomen na klantonderzoek, zijn deze gebaseerd op de doelen en ambities van de diverse gemeenten en een logische doorontwikkeling van het bibliotheekbeleid en de innovaties van de afgelopen jaren.

Waar gaan we naar toe?

De wereld om ons heen verandert in een razend tempo. Onze samenleving staat voor grote uitdagingen: een vergrijzende bevolking, minder jongeren en een groeiende diversiteit. Kansenongelijkheid neemt toe, terwijl economische onzekerheden zoals inflatie en stijgende energieprijzen druk zetten op het dagelijks leven. Tegelijkertijd groeit de digitale wereld exponentieel, met kunstmatige intelligentie (AI), hyperpersoonlijke content en toenemende zorgen over digitale veiligheid en de betrouwbaarheid van beschikbare informatie. Ook de sociale cohesie staat onder druk. Eenzaamheid neemt toe, in alle leeftijdsgroepen, mensen zoeken op verschillende manieren naar zingeving en basisvaardigheden zoals lezen en schrijven worden steeds minder vanzelfsprekend. Jongeren lezen minder en lopen vaker het risico laaggeletterd op te groeien. Ondertussen dwingt de klimaatcrisis tot actie, terwijl het vertrouwen in de overheid daalt en bureaucratische regels vaak belemmerend werken. In deze dynamische wereld is de bibliotheek meer dan ooit van waarde. De bibliotheek is een essentiële ontmoetingsplek waar mensen zich ontwikkelen, nieuwe vaardigheden opdoen en zich verbonden voelen met de samenleving. De bibliotheek is meer dan een plek boeken te lenen. Met structurele middelen, gerichte programma's, veelzijdige medewerkers en landelijke initiatieven zoals de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) helpen de medewerkers inwoners wegwijs te worden in een steeds complexere wereld. Daarbij denken ze niet in standaardoplossingen, maar stemmen het aanbod af op de unieke behoeften van iedere wijk, kern en gemeenschap.

Onze inwoners centraal

De bibliotheek is er voor álle inwoners van Rivierenland, maar richt zich extra op degenen die de meeste steun nodig hebben. Vanuit een vraaggerichte aanpak gaan we naar buiten, naar de inwoners toe, en bieden we laagdrempelige toegang tot kennis, cultuur, taal en digitale vaardigheden. We hebben extra aandacht voor jeugd en jongeren, met programma's, activiteiten en ondersteuning die aansluiten bij hun leefwereld en ontwikkeling. Zo creëren we kansen om te ontdekken, leren en ontmoeten. Op deze manier werken we aan kansengelijkheid en een samenleving waarin iedereen volwaardig kan meedoen

Ambities Bibliotheek Rivierenland, onder andere gefinancierd vanuit de Zorgplicht

UNESCO onderstreept in haar manifest uit 2022 de rol van de openbare bibliotheek als drijvende kracht achter onderwijs, cultuur, inclusie en informatie. Bibliotheken zijn essentieel voor duurzame ontwikkeling en een veerkrachtige samenleving.
Maar niet iedereen kan meekomen. Kansenongelijkheid belemmert de groei van mensen en de samenleving als geheel. Eén op de drie vijftienjarigen leest onvoldoende om later zelfstandig te functioneren. De arbeidsmarkt kampt met tekorten, en terwijl digitalisering kansen biedt, vergroot het ook de kloof voor wie niet digitaal vaardig is. De uitdagingen zijn groot en de bibliotheek kan niet alles doen. Daarom worden er bewuste keuzes gemaakt. De komende jaren richt de bibliotheek zich op drie ambities waar ze het verschil kunnen maken. Dit zijn niet zomaar thema's, maar dringende vraagstukken die bepalend zijn voor de toekomst van onze samenleving. Met de gemeentelijke opdracht als fundament zet de bibliotheek de middelen en expertise gericht in om impact te maken waar dit het hardst nodig is.

Ambitie 1: Vergroten kansengelijkheid

'Ieder opgroeiend kind in Rivierenland moet kunnen rekenen op de Bibliotheek. Op de expertise, collectie en ondersteuning. We zetten dit allereerst in voor hen die dit het hardste nodig hebben.'

Waarom?

Omdat waar je wieg staat nog altijd bepaalt welke kansen je krijgt. Door maatwerk te verrichten en hierop te investeren, geven we iedereen de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en volwaardig mee te doen in de samenleving.

Actielijnen:

1. **Structurele doorverwijzing verankeren in werkprocessen van gemeenten en (maatschappelijke) organisaties rondom het gezin:** Om ouders en jonge kinderen tijdig te bereiken, moeten gemeenten en maatschappelijke organisaties laaggeletterdheid structureel herkennen en opnemen in hun werkprocessen. Dit zorgt voor effectievere doorverwijzingen naar o.a. onze Gezinsaanpak en (Digi-)Taal/leerhuizen in ons werkgebied. Met het project 'Basisvaardig in Jouw Buurt', gesteund door de provincie Gelderland, kunnen we hier een extra impuls aan geven.
2. **Onderzoeken hoe we kennisdeling en samenwerking met maatschappelijke partners kunnen bevorderen en borgen:** Om laaggeletterdheid structureel aan te pakken, versterken we de kennis van leerkrachten, pedagogisch medewerkers en andere professionals. We inspireren en informeren hen actief over leesplezier en taalontwikkeling via gerichte communicatie en structurele kennisbijeenkomsten. Door gezamenlijk in te zetten op preventie en leesbevordering, vergroten we de impact voor ieder kind.
3. **Inspirerende bibliotheeklocaties voor jeugd en jongeren:** De bibliotheeklocaties moeten aansluiten bij de grootste groep gebruikers: jeugd en jongeren. Dit betekent een optimale inrichting van de ruimtes, een aantrekkelijke collectie en een inspirerende sfeer die uitnodigt tot ontdekken, leren en beleven. Zo maken we de bibliotheek een plek waar jeugd en jongeren graag komen en zich thuis voelen.
4. **Jongeren beter bereiken met de Bibliotheek als verblijfplaats:** Om jongeren beter te bereiken, maken we van de Bibliotheek een plek waar zij zich thuis en veilig voelen, en waar zij actief betrokken zijn. Dit doen we door niet alleen de inrichting aan te passen, maar ook door hen een stem te geven in de collectie, programmering en activiteiten. We zoeken jongeren op in hun eigen omgeving, zoals scholen en jongerenverenigingen, en bieden mogelijkheden zoals maatschappelijke stages en MDT-trajecten. Daarnaast zetten we in op een jongeren-proof vrijwilligersorganisatie en een nauwe samenwerking met jongerenwerk. Dit betekent dat we niet alleen samenwerken op het gebied van begeleiding, maar ook bij de programmering en activiteiten. Veiligheid staat hierbij centraal, niet alleen voor jongeren zelf, maar ook voor onze medewerkers en andere bezoekers van de bibliotheek. Door heldere afspraken, betrokken begeleiding en een inclusieve sfeer zorgen we ervoor dat iedereen zich welkom en veilig voelt. Zo wordt de bibliotheek een plek vóór en mét jongeren, waar iedereen met plezier verblijft. Door jongeren onderdeel te maken van onze vrijwilligersorganisatie en het verblijf voor de diverse groepen jongeren aangenamer te maken. We werken hierbij samen met jongerenwerk.

Impact die we hiermee maken:

Met onze actielijnen werken we aan een samenleving waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen. Dit betekent:

- **Sterke taalvaardigheid en leesplezier** – Kinderen verlaten de basisschool met betere leesresultaten en ontwikkelen leesplezier
- **Gelijke kansen voor ieder kind** – We verkleinen de kansenongelijkheid door te zorgen voor een taalrijke omgeving, zowel thuis als op school.
- **Betere signalering en ondersteuning** – Professionals herkennen laaggeletterdheid sneller en weten hoe ze gezinnen effectief kunnen doorverwijzen.
- **Een Bibliotheek vóór en mét jongeren** – Jongeren voelen zich betrokken bij de Bibliotheek en gebruiken deze als inspirerende leer- en ontmoetingsplek

Ambitie 2: Uitbreiding en verduurzaming van de programma's Digitale Inclusie en Digitaal Burgerschap
'De samenleving wordt steeds complexer. In de Bibliotheek geven we mensen (digitaal) toegang tot informatie en diensten, helpen we vaardigheden verbeteren en versterken we daarmee burgerschap en democratie. Ons doel is te zorgen dat iedereen in Rivierenland volwaardig mee kan blijven doen in de samenleving.'

Waarom?
Omdat de digitale wereld een steeds grotere rol speelt en niet iedereen hier vanzelfsprekend in meekomt, zetten we in op digitale inclusie en zelfredzaamheid. Maar digitaal burgerschap gaat verder dan alleen digitaal meedoen. Het betekent ook nieuwsgierig, bewust en weerbaar zijn in de (digitale) samenleving. We willen mensen niet alleen ondersteunen bij digitale vaardigheden, maar hen ook inspireren om nieuwe technologieën te ontdekken, ermee te experimenteren en de kansen ervan te benutten. Zo zorgen we dat iedereen volwaardig en met vertrouwen kan deelnemen.

Actielijnen:
1. **Het bereik van onze Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) vergroten:** We brengen onze IDO-dienstverlening actief naar de inwoners toe, zodat meer mensen toegang krijgen tot betrouwbare ondersteuning bij digitale overheidszaken. Dit doen we door spreekuren op diverse locaties te organiseren en samen te werken met verschillende samenwerkingspartners. We onderzoeken waar de nood het hoogst is en breiden onze inzet daarop strategisch uit.
2. **Uitbreiding aanbod Digitale Inclusie:** we breiden ons aanbod op het gebied van Digitale Inclusie verder uit, zodat meer inwoners de kans krijgen zich te ontwikkelen en zelfredzaam te blijven. We nemen extra medewerkers digitale vaardigheden aan om de vraag aan te kunnen en de wachtlijnen te verkleinen. Daarnaast zorgen we ervoor dat de nieuwe type vrijwilliger (digitale vaardigheden) een plek krijgt binnen onze organisatie en ons vrijwilligersbeleid.
3. **Een basis leggen voor het programma Digitaal Burgerschap binnen de organisatie van de bibliotheek, waarin onze Maakplaats een centrale rol speelt.** We werken een visie uit over hoe we het programma Digitaal Burgerschap willen uitrollen binnen Bibliotheek Rivierenland. Binnen dit programma speelt de Maakplaats een centrale rol. Vanuit deze visie gaan we aan de slag met diverse (pilot) projecten om dit verder vorm te geven. Met dit programma dragen we bij aan het versterken van de democratie en burgerschap. Dit betekent niet alleen inzet op het vergroten van de zelfredzaamheid, maar ook dat mensen zich actief, vaardig en weerbaar kunnen bewegen in de (digitale) samenleving.

Impact die we hiermee willen maken:
We zorgen dat meer inwoners zelfstandig en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Mensen weten waar ze hulp kunnen krijgen bij digitale vragen, leren veilig en vaardig omgaan met de digitale overheid en krijgen ruimte om hun talenten te ontdekken binnen de Maakplaats. Zo dragen we bij aan een inclusieve, digitaal weerbare samenleving waarin iedereen mee kan doen.

Ambitie 3: Verdere ontwikkeling community gedreven werken

'Onze bibliotheek is een basisvoorziening die onmisbaar is voor een vaardige, veerkrachtige en vitale samenleving. De bibliotheek biedt verblijfplekken, maar bezoekt inwoners van Rivierenland ook daar waar zij samenkomen; zo bevorderen en faciliteren wij burgerschap en ontmoeting.'

Waarom?

Omdat niet iedereen vanzelfsprekend de weg naar de Bibliotheek vindt, of alle mogelijkheden kent, brengen we onze kennis, diensten en ontmoetingsplekken actief naar de mensen toe, zodat iedereen kan meedoen en toegang heeft tot een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening.

Actielijnen:

1. **Onze dienstverlening verder uitbreiden naar kernen en wijken:** We brengen activiteiten gericht op educatie en een leven lang ontwikkelen naar kernen en wijken, afgestemd op de behoeften van inwoners. De behoefte aan ontmoeting en activiteiten is hier namelijk groot. Vrijwilligers spelen hierin een sleutelrol als bruggenbouwers binnen hun eigen gemeenschap. Door hen actief te betrekken als ambassadeurs van onze community library, versterken we de verbinding met inwoners en vergroten we de impact van onze maatschappelijke ambities. Binnen deze actielijn hebben we extra aandacht voor de doelgroep jongeren, waarbij we samenwerken met partners zoals jongerenwerk.
2. **Toegankelijke educatieve collectie en programmering:** We stemmen onze collectie en programmering steeds beter af op de behoeften van onze gebruikers, terwijl we de pluriformiteit bewaken. Door diverse perspectieven te belichten en leveranciers continu actief op deze voorwaarde en hun rol hierin te wijzen, dragen we bij aan een inclusieve en democratische samenleving waar iedereen zich welkom en vertegenwoordigd voelt.

Impact die we hiermee willen maken:

We versterken de sociale samenhang en stimuleren een leven lang ontwikkelen in kernen en wijken. Door het bieden van laagdrempelige activiteiten en ontmoetingsplekken vergroten we de verbondenheid tussen inwoners en verkleinen we eenzaamheid. We dragen bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen, zich gehoord voelt en toegang heeft tot kennis, cultuur en ontmoeting.

5 Financieel kader

De middelen die met de Zorgplicht voor bibliotheken meekomen vanuit OC&W zijn essentieel om de ambities vorm te geven en ervoor te zorgen dat de bibliotheek een robuuste basis heeft.

Structurele lokale subsidie

De bibliotheek ontvangt jaarlijks subsidie van de gemeenten voor de exploitatie. Ook ontvangt de bibliotheek jaarlijks een subsidie voor de huisvestingslasten van de gemeenten.

De geprognosticeerde financiering basis en huisvesting (in euro's):

Gemeenten	Basis 2026	Huisvest. 2026	*Cumulatief* 2026	Basis 2027	Huisvest. 2027	*Cumulatief* 2027
Cumulatief	3.529.800	1.284.150	4.813.950	3.653.000	1.316.250	4.969.250

De geprognosticeerde financiering programmatisch werken (in euro's):

Gemeenten	2026	2027
Cumulatief	1.286.125	1.331.000

Landelijke financiering

De bibliotheek ontvangt ook financiering van het Rijk middels subsidieverlening door de gemeente. De Bibliotheekwet wordt herzien en de Zorgplicht, die gemeenten de wettelijke taak geeft om inwoners toegang te bieden tot een volwaardige bibliotheek, wordt per januari 2027 ingevoerd. Om deze transformatie de komende jaren te ondersteunen, heeft het Rijk per 2023 middelen vrijgesteld in de vorm van een Specifieke Uitkering (SPUK). Vanaf 2026 worden dit decentralisatie-uitkeringen. Voor de bibliotheek zijn momenteel twee decentralisatie-uitkeringen beschikbaar:

Decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken, overgang naar Zorgplicht Bibliotheken

De SPUK Verstevigen Bibliothekennetwerk (SPUK Bieb) was een eenmalige subsidie voor de verbetering en professionalisering van de bibliotheekvoorziening en het vestigingennetwerk.

Tussen het aflopen van deze SPUK-regeling en de daadwerkelijke invoering van de zorgplicht, ontvangen gemeenten een tijdelijke decentralisatie-uitkering. Deze uitkering is bedoeld als overbrugging, zodat gemeenten zich kunnen voorbereiden op de zorgplicht.

Financiering Decentralisatie-Uitkering Openbare Bibliotheken:
Voor het kalenderjaar 2026 is aangevraagd € 819.122,-.
Voor 2027 betreft dit € 877.950,- conform de Zorgplicht.

SPUK Informatiepunten Digitale Overheid

Per 1 januari 2023 hebben gemeenten de regiefunctie gekregen over de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) in de lokale bibliotheken. Voorheen lag deze functie bij de KB. Voor de realisatie en instandhouding van IDO's ontvingen gemeenten een specifieke uitkering (SPUK IDO).

Iedere inwoner moet gebruik kunnen maken van de IDO's en daarom ontvangt elke gemeente per inwoner een basisbedrag van € 0,83 (peildatum 1 januari 2022). In de verdeling van deze specifieke uitkering is rekening gehouden met het aantal lager opgeleiden in een gemeente. Vanaf 2026 wordt de SPUK omgezet in een decentralisatie uitkering overheidsbrede dienstverlening.

De financiering voor de komende twee jaren is als volgt opgebouwd, rekening houdend met verlaging in 2026 van 10% + indexering:
IDO 2026 bedraagt € 244.198,-
IDO 2027 bedraagt € 250.303,-

Incidentele subsidie

Naast de structurele jaarlijkse exploitatie- en huursubsidie ontvangt de bibliotheek incidentele gelden:

Subsidie Vindplaatsen laaggeletterdheid van de Provincie Gelderland, deze loopt tot 2027

Wij doen het project Basisvaardig in jouw buurt, waarmee we laaggeletterden (NT1) opsporen in de kernen en wijken van het werkgebied. De te ontvangen subsidie voor 2026 bedraagt € 110.032,- en voor 2027 € 45.494,-.

Subsidie Impulsregeling basisvaardigheden

Waarmee de uren leescoach binnen de VVE scholen zijn uitgebreid en de bibliotheek Impactmetingen kunnen uitvoeren in de doorgaande leeslijn van 0-12 jaar. Tot op heden is bekend dat deze regeling doorloopt tot en met school jaar 2025/2026 echter er is er een redelijke kans dat deze regeling verlengd gaat worden, Voor zowel 2026 als 2027 wordt een subsidie verwacht van € 200.000,-

Subsidie diverse projecten

Bibliotheek Rivierenland heeft tot nu toe jaarlijks diverse kleinere (regionale en lokale) projecten, die vanuit derden worden gefinancierd. Voor zowel 2026 als 2027 worden de financieringen van deze subsidies geschat op ongeveer € 150.000,- per jaar.

Cumulatief overzicht financiering inhoudelijk bibliotheekwerk 2026 en 2027

Subsidie	2026	2027
Gemeenten		
• Basis	3.529.800	3.653.000
• Programma's	1.286.125	1.331.000
Subtotaal gemeenten	***4.815.925***	***4.984.000***
Landelijk		
• DU Openbare Bibliotheken	819.122	877.950
• DU Overheidsbrede dienstverlening	244.198	250.303
Subtotaal landelijk	***1.063.320***	***1.128.253***
Incidenteel		
• Vindplaatsen	110.032	45.494
• Impulsregeling	200.000	200.000
• Diverse projecten	150.000	150.000
Subtotaal incidenteel derden	***460.032***	***395.494***

Huisvesting 2026: 1.284.150 euro en 2027: 1.316.250 euro

Bijlage 1 Interne organisatie Bibliotheek Rivierenland

De klant staat centraal in alles wat de bibliotheek doet. Om doelgericht te werken aan de speerpunten en ambities, brachten ze in 2019 multidisciplinaire teams samen in lokale teams en betrokken ze vrijwilligers actiever op lokaal niveau. De terugkoppeling uit deze teams bevestigt dat dit een effectieve en waardevolle ontwikkeling is geweest. De lokale teams hebben zich sindsdien in een stroomversnelling ontwikkeld, mede dankzij de transitie naar community librarianship. De teams kunnen gezamenlijk focussen op de doelen die met gemeenten zijn afgesproken.

De groei van de bibliotheekorganisatie maakt dat de directeur-bestuurder niet langer de operationele aansturing van het team Bedrijfsvoering op zich kan nemen. Haar rol vereist strategische betrokkenheid op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Daarom wordt er gewerkt aan een professioneel en effectief team Bedrijfsvoering, wat de organisatie ondersteunt op gebieden als financiële administratie, HRM, ICT, logistiek en data. Om efficiëntie en slagkracht te vergroten, bundelt de bibliotheek de teams Bedrijfsvoering en Positionering & Innovatie onder één strategisch manager Dienstverlening & Ontwikkeling. Voor deze functie wordt een nieuw profiel opgesteld, dat aansluit bij de ambities en toekomstvisie.

Net zoals de Bibliotheek en de samenleving continu in beweging zijn, moet ook de interne organisatie mee evolueren. Een dynamische en toekomstbestendige organisatie is essentieel om wendbaar te blijven en optimaal te ondersteunen. Daarom heeft de bibliotheek de volgende speerpunten geformuleerd:

SPEERPUNT 1: Marketing en communicatie
SPEERPUNT 2: Onze mensen: vrijwilligerswerk en HR
SPEERPUNT 3: Duurzaamheid
SPEERPUNT 4: Huisvesting
SPEERPUNT 5: Informatietechnologie
SPEERPUNT 6: Veiligheid
SPEERPUNT 7: Leiderschap en samenwerking

Speerpunt 1: Marketing en communicatie

Om blijvende maatschappelijke impact te maken, evolueert marketing en communicatie mee met de technologische ontwikkelingen en het snel veranderend mediagebruik met van onze doelgroepen. Dit team richt zich op strategische doelgroepbenadering, community building, stakeholderengagement en datagedreven besluitvorming. Het slim inzetten en gebruiken van nieuwe technologieën en tools, best practices uit het landelijke bibliotheeknetwerk, een fijnmazig netwerk van lokale media en partners vormen hierbij een solide basis.

Hoe pakken we dat aan?

- Inzetten van AI en andere technologische middelen voor verhoogde effectiviteit en efficiëntie
- Continue doorontwikkelen van onze website als logische, gebruiksvriendelijke en toegankelijke schakel in onze dienstverlening en het contact met inwoners.
- Opstellen van een beleidsplan voor strategische doelgroepbenadering. Hierbij kijken we ook expliciet naar het netwerk om de doelgroep heen.
- Fysieke aanwezigheid bij (lokale) activiteiten.
- Het inzetten van aantrekkelijke centraal gecoördineerde publieksprogrammering voor een brede doelgroep met BiebTalks als basis.
- Het structureren van data en ontsluiten tot bruikbare informatie. We onderzoeken welke systemen hier bruikbaar voor zijn (CRM of slimme koppeling van huidige systemen).
- Inzetten van meetinstrumenten om de impact van ons werk beter zichtbaar te maken — zowel om opdrachtgevers de waarde ervan te laten zien als om zelf gericht bij te sturen waar nodig.

Slimme communicatie voor maximale impact

Speerpunt 2: Onze mensen: vrijwilligerswerk en HR

De bibliotheekorganisatie is gebouwd op verbondenheid, gedrevenheid, mensgerichtheid en het streven naar het zijn van een afspiegeling van de bestaande diversiteit binnen de lokale gemeenschappen en het bieden van een inclusieve werkomgeving. Met bijna 500 vrijwilligers die een sleutelrol spelen in de community library. Vrijwilligerswerk is een essentieel onderdeel van de maatschappelijke impact en moet goed georganiseerd blijven, met aandacht voor balans, werving en talentontwikkeling. Daarnaast wil de bibliotheek als werkgever aantrekkelijk blijven in een krappe arbeidsmarkt door strategisch HR-beleid, gericht op inclusie, data-gedreven beslissingen en duurzame betrokkenheid van medewerkers en vrijwilligers.

Hoe pakken we dit aan?

Diversiteit & Inclusie

- Ontwikkelen van een beleids- en actieplan voor diversiteit en inclusie.
- Aandacht voor een inclusieve werving en selectie van medewerkers en vrijwilligers.
- Focus op representatie binnen onze organisatie, waarbij vrijwilligers als ambassadeurs een sleutelrol vervullen

Vrijwilligersbeleid

- Aanstellen van een coördinator vrijwilligerswerk om een organisatiebrede aanpak te realiseren.
- Structurele ondersteuning en ontwikkeling van vrijwilligers
- Strategische integratie van vrijwilligerswerk binnen onze visie en organisatie.
- Organisatie brede coördinatie van vrijwilligers met duidelijke processen en profielen.
- Continue toetsing van tevredenheid en welzijn van vrijwilligers

De Bieb beweegt mee

HR & Arbeidsmarktstrategie:

- Het aanstellen van een HR-coördinator en uitwerken van een HR-strategie.
- Inzetten op datagedreven beslissingen en strategische personeelsplanning.
- Voortdurend toetsen van medewerker- en vrijwilligers-tevredenheid via feed forward gesprekken.
- Introductie van een persoonlijk keuzebudget voor ontwikkeling en vitaliteit.

Speerpunt 3: Duurzaamheid

De bibliotheek streeft naar een duurzame balans tussen mens, milieu en economie, waarbij zorgvuldig omgegaan wordt met hulpbronnen, afval minimaliseren en bijdragen aan langdurige maatschappelijke impact.

Hoe pakken we dat aan?

- We ontwikkelen een actieplan ‘duurzaamheid’ en integreren dit in onze activiteiten.
- Duurzaamheid wordt een vast thema binnen onze programmering om bewustzijn te creëren.
- Als eerste plasticvrije bibliotheek minimaliseren we afval en gaan we zuinig om met grondstoffen.
- Projecten worden getoetst op blijvende impact, ook bij incidentele financiering.
- We investeren in medewerkers en vrijwilligers door talentontwikkeling en goed werkgeverschap.

Speerpunt 4: Huisvesting

De Bibliotheek is uitgegroeid tot een brede maatschappelijke en educatieve ontmoetingsplek voor een veelvormigheid aan (doel)groepen en individuen met verschillende wensen, culturen, omgangsvormen en belangen. Dit vraagt om een vernieuwde inrichting die aansluit bij onze maatschappelijke opgaven, technologische ontwikkelingen en de behoeften van onze inwoners.

Hoe pakken we dat aan?

- We richten onze locaties opnieuw in, met meer ruimte voor jeugd en een aantrekkelijke verblijfservaring. Dit doen we duurzaam en met de hoogstnoodzakelijke aanpassingen binnen het beschikbare budget.
- We passen werk- en studieplekken aan op basis van de vraag en beschikbare ruimte.
- We stellen een Meerjaren-onderhoudsplan (MJOP) op en reserveren hiervoor financiële middelen. In 8 gemeenten is er geen reserve voor meerjarenonderhoud huurdersdeel. Denk aan bijvoorbeeld het schilderwerk een keer in de zoveel jaren,
- We overleggen met gemeenten over noodzakelijk onderhoud en verbeteringen.

Speerpunt 5: Informatietechnologie

De snelle digitalisering biedt kansen en uitdagingen voor het bibliotheekwerk. Door technologische ontwikkelingen bij te houden en digitale vaardigheden continu te ontwikkelen, verbeteren we de dienstverlening en worden de doelgroepen beter ondersteund. Op deze manier worden de kansen benut die de snelle digitalisering biedt en staat de bibliotheek sterker in de uitdagingen die dit met zich meebrengt.

Hoe pakken we dat aan?

- We vergroten de digitale kennis en vaardigheden van medewerkers en vrijwilligers.
- We creëren bewustwording over digitale veiligheid in werk en privé.
- We stimuleren eigenaarschap in het ontdekken en benutten van nieuwe technologieën.
- We verbeteren Governance Risk en Compliance en implementeren noodzakelijke maatregelen.
- We reserveren budget voor externe expertise om technologische ontwikkelingen bij te houden.

Speerpunt 6: Veiligheid

Onze bibliotheken zijn open voor iedereen en zijn een afspiegeling van de samenleving en de lokale gemeenschappen. Dit brengt uitdagingen met zich mee. Bijvoorbeeld een toename van overlast, grensoverschrijdend gedrag en veiligheidsincidenten. Het vinden van de juiste balans tussen toegankelijkheid en veiligheid voor zowel medewerkers, vrijwilligers als bezoekers is een groeiende opgave.

Hoe pakken we dit aan?

- We verbeteren toegang en beveiliging en versimpelen meldprocedures.
- We werken samen met gemeenten, politie en maatschappelijke organisaties voor vroegsignalering en aanpak van problematiek.
- We ontwikkelen een handelingsladder als onderdeel van ons veiligheidsbeleid.
- We registreren en analyseren incidenten om onderbouwde maatregelen te nemen.
- We zorgen voor weerbaarheidstrainingen voor medewerkers en vrijwilligers.
- We zetten in op structureel overleg met gemeenten en partners om gezamenlijk veiligheid te waarborgen.

Speerpunt 7: Leiderschap en samenwerking

We geloven dat medewerkers het meest gemotiveerd zijn wanneer ze autonomie ervaren, hun vakmanschap kunnen ontwikkelen en een betekenisvolle bijdrage leveren. Vertrouwen en verantwoordelijkheid zijn daarbij essentieel voor werkplezier en betere resultaten.

Hoe pakken we dit aan?

- We stimuleren collega's om regie te nemen over hun werk en hun talenten in te zetten.
- We hanteren een leiderschapsstijl die richting, ruimte en ondersteuning biedt.
- We werken vanuit vertrouwen en moedigen eigen initiatief aan.
- We zorgen voor duidelijke kaders en situationeel leiderschap voor veiligheid en duidelijkheid.
- We ondersteunen teams bij het realiseren van hun gezamenlijke doelen.
- We bevorderen reflectie, moed en kwetsbaarheid binnen de organisatie.

Wat je leert,
draag je voor
altijd met je mee

de Bibliotheek
Rivierenland

Rechtbankstraat 3
4001 JR Tiel
klantenservice@bibliotheekrivierenland.nl
0344-639940